

NORMEN EN WAARDEN EN WAARDEN EN NORMEN

In de politieke arena wordt thans volop discussie gevoerd over de normen en waarden in de Nederlandse samenleving. Behoorde dit item aanvankelijk tot het gedachtegoed van een enkele politieke partij, sinds de laatste landelijke verkiezingscampagne is duidelijk dat het merendeel van de partijen normen en waarden tot speerpunt van beleid hebben gekozen. Alle gepresenteerde partijprogramma's bollen uit van meer of minder radicale oplossingen die meestal uitmonden in een strengere regelgeving gekoppeld aan een straffer sanctiebeleid. Zo blijkt een breed samenlevingsgevoel in relatief korte tijd opgepakt te worden door politici en zal het ongetwijfeld zijn vertaling krijgen in het regeerakkoord, ongeacht de samenstelling van de te vormen coalitie.

Papier is echter geduldig. Nieuwe of strengere regels zijn snel geformuleerd en opgeschreven. De praktijk is evenwel weerbarstiger. Een gevoel laat zich niet vatten in geschrift. Waarden worden doorgegeven van generatie op generatie en worden opgebouwd vanuit een breed gedragen (soms idealistisch) principe. Door een normering te bepalen wordt de waarde in elk geval niet vastgesteld. Dat doet denken aan de docent van de middelbare school die vóór het nakijken van het proefwerk vaststelt hoeveel procent onvolledig er moeten vallen. Met andere woorden: de waarde dient de norm te bepalen en niet andersom.

Sinds enkele jaren worden de natuurwaarden vastgesteld. Onbevangen en onbevooroordeeld wordt Nederland geïnventariseerd door natuurliefhebbers en professionele biologen. Afgezien van enkele moeilijke soortgroepen wordt de totale flora en fauna in beeld gebracht en in diverse databanken opgeslagen. Maar daarmee is uiteraard de waarde van de natuur niet bepaald. Dus moest worden teruggekoppeld naar Rode lijsten, resultaten van veelal eerdere inventarisaties, waarin de zeldzaamheidswaarde en de kwetsbaarheid van de soorten is aangegeven. De Rode lijsten zijn in eerste instantie nogal sectoraal vastgesteld, waardoor verschillende beschermende maatregelen niet spoorden met de waarden die daaraan door biologen vanuit verschillende disciplines waren toegekend. Wat dreigde was broedermoord, vooral omdat vanuit een verschillende professionele achtergrond werd geredeneerd.

Om de natuurbescherming te redden moest men elkaar vinden in een multiprofessionele samenleving waarin de waarden van zowel floristen als

faunisten tot hun recht kwamen. Zo werden ecosystemen beschreven, waarvan de intrinsieke waarden door alle partijen werden onderkend. Behoud en de instandhouding van bijzondere ecosystemen werd een gezamenlijk doel van alle natuurbeschermingsorganisaties.

De waarde van uiteenlopende natuurgebieden was daarmee vastgesteld. Hoewel er nog enige onenigheid opkwam bij het streven naar het creëren van nieuwe natuur of het instandhouden van oude natuur, bleken natuurbeschermers het toch al vrij snel met elkaar eens te zijn, temeer daar de nieuwe natuur de oude natuur ruimtelijk niet in de weg stond. Er werden beheerders met kennis van zaken aangezocht om de natuur in stand te houden en verder te ontwikkelen. Natuurgebieden werden op passende wijze wettelijk beschermd en iedere Nederlander kon ervan genieten.

Maar omdat de overheid inmiddels nogal wat samenlevingsgeld in de natuur had gestopt, vond men het nodig daarin meer gaan te reguleren. Een vreemde gedachte die binnen andere sociale aandachtsgebieden zoals de gezondheidszorg en het onderwijs, net was verlaten. Dus moesten er normen komen om de natuur te beoordelen en te bekostigen. En wat was er gemakkelijker dan de toch al geïnventariseerde Rode lijstsoorten bij elkaar op te tellen en daaraan een prijskaartje te hangen? Maar men ging verder. Niet alleen de bestaande natuurreservaten, maar ook toekomstige natuurgebieden moesten afrekenbaar worden. Zo vond men de natuurdoeltypen uit, al dan niet passende combinaties van meestal zeldzame en kwetsbare soorten, die in handboeken werden vastgelegd. De natuur werd afrekenbaar en ingepast in de moderne tijd. Een nieuwe bijbel was geboren. En thans is vastgesteld dat iedereen die geaccepteerd wenst te worden in de nieuwe wereld van de natuurbeheerders zich heeft te richten naar de geformuleerde spelregels. Daarmee is de cirkel rond en worden de waarden opnieuw bepaald door de normen. En of dat bijdraagt tot een versterking van de natuurlijke samenleving waag ik te betwijfelen. Het grote voordeel van de nieuwe handboeken lijkt dat ook "vreemdelingen" zich aan de opgenomen normering dienen te houden en daarop zullen worden afgerekend. Maar ik betwijfel nu al of de nieuwste natuurbeschermers erg bijbelvast zullen zijn. En welke God zal hun straffen?

A.J.W. Lenders

